

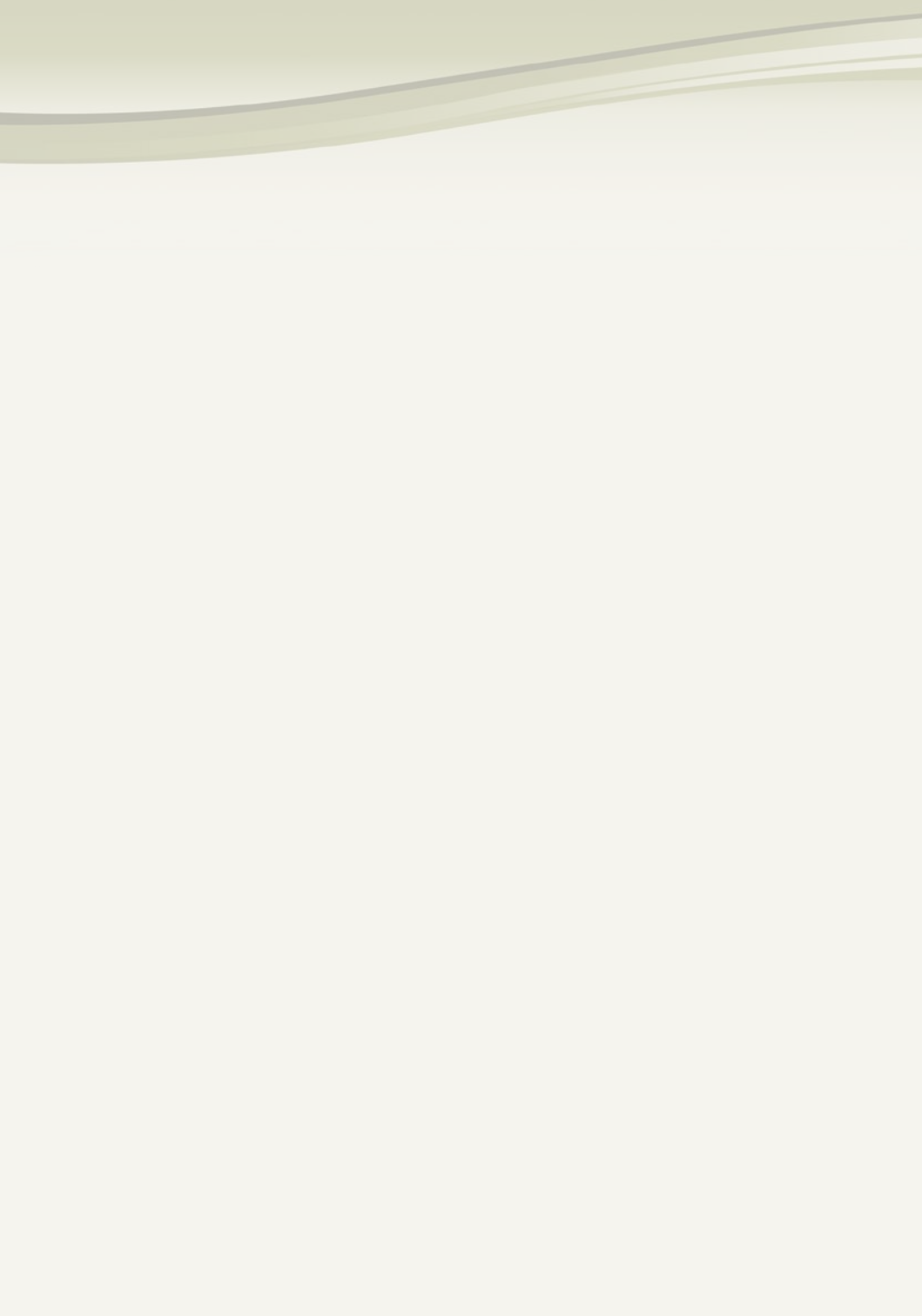

TMMOB

İnşaat Mühendisleri Odası

25 Soruda **Referans Belgesi**

GENEL KONULAR

1 İMO Referans Belgesi nedir?

İMO Referans Belgesi, İnşaat Mühendisleri Odası'nın, bir üyesini,

- Mesleki bilgi düzeyi,
- Mesleki deneyim birikimi ve
- Mesleki etik

açısından değerlendirerek, belgenin belirttiği düzeyde yeterli bulunduğunu ve bu üyesine referans verdiğini gösteren bir belgedir.

2 Referans Belgesi sisteminin amacı nedir?

Bu sistemin amacı, kendi isteği ile belli bir değerlendirmeden geçerek, mesleki bilgisi ve yeteneğini kanıtlamış olan inşaat mühendislerinin belgelenmesi ve kamuya duyurulması sonucunda, **etik ilkelerine uygun, bilimsel gerekler ve çağdaş tekniklere dayalı, üstün nitelikli ve güvenilir mühendislik hizmetleri sunulmasına** katkıda bulunmaktır. Diğer bir deyişle, inşaat mühendisliği uygulamaları düzeyinin yükseltilmesine yardımcı olmaktadır.

3

Sistemin değerlendirme ölçütleri ve bu ölçütlerin değerlendirme araçları nelerdir?

Deęerlendirmede üç temel ölçüt göz önünde bulundurulur:

- **Meslek etiği ilkelerine uygunluk** - Bu değerlendirmede adayın bildirimini temel alınır. Bunun yanı sıra, adli sicil kaydı belgesi, İMO Onur Kurulu kayıtları ve referans mektubu da önemle değerlendirilir.
- **Mesleki bilgi düzeyi** - A ve B düzeyi sınavları, mesleki bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla yöneliktir. C Düzeyinde, dosyada belgeleri bulunan uygulamalardan alınan izlenim yol gösterici olur.
- **Mesleki deneyim birikimi** - A düzeyinde, Özet Bilgi Formu ve ilişiğinde sunulan belgeler ile sunulan özdeğerlendirme raporu temel alınır. B düzeyinde, Özet Bilgi Formu ve ilişiğinde sunulan belgeler ile kredi puanı değerlendirmeye yol gösterir. C düzeyinde kredi puanı ile dosyada bulunan belgeler değerlendirilir.

4

A, B, C Belge düzeyleri ne anlama gelir?

Referans Belgesi üç değişik düzeyde verilir ve belge sahibinin mesleki bilgi ve deneyim birikimi bakımından başvurduğu düzeyde değerlendirilerek yeterli bulunduğunu gösterir.

- **A Düzeyi Referans Belgesi** - En üst düzey belgedir ve amacı, kapsamı ve yöntemi bakımından, Professional Engineer (ABD), Chartered Engineer (İngiltere), Diplom-Ingenieur (Almanya) belgelerine ya da Türkiye’de daha önce uygulanmış olan Yetkin Mühendislik belgesine eşdeğer sayılabilir.
- **B Düzeyi Referans Belgesi** - Bu düzey belge, yetkin mühendislik sistemini başarıyla uygulayan ülkelerin bir çoğunda yapılan iki düzeyli belgelendirme uygulaması örnek alınarak düzenlenmiştir. Daha çok genç mühendislerin ilgisini çekeceği düşünölen bu belge yetkin mühendisliğin ilk aşaması gibi algılanabilir.
- **C Düzeyi Referans Belgesi** - Bir yandan gerçek mühendislik uygulamalarının içinde etkinlik göstermekte olan, diğer yandan da meslek içi eğitimini aksatmadan sürdüren mühendislere verilen bu belge, amacı, kapsamı ve yöntemi bakımından, SİM (Serbest İnşaat Mühendisi) belgesine benzer bir belgedir.

5

Referans Belgesi alan biri hangi yetkileri kazanır, almayan neleri kaybeder?

İlk aşamada Referans Belgesi, belki biraz saygınlık dışında, sahibine hiçbir yetki ve ayrıcalık kazandırmaz; sadece sahibinin özgüvenini pekiştirir. Ancak, sistem yerleşip toplum tarafından benimsenince, Referans Belgesi işverenler tarafından aranmaya başlayınca, bu belgenin sahibine mühendislik ortamında önemli ayrıcalıklar sağlaması beklenir. Ayrıca, ileride uluslararası bir boyut kazanarak, Türk mühendislerine yabancı ülkelerde de olanak sağlayabilir.

Öte yandan, referans belgesine sahip olmayan bir mühendisin bugün sahip olduğu hiçbir yetkiyi kaybetmesi söz konusu değildir. Başarılı uygulamaları ve saygın kişiliğiyle kendisini kabul ettirmiş mühendislerin başvurmalarının, belgenin değerini ve saygınlığını yükseltmesi beklenir.

C DÜZEYİ BELGESİNE İLİŞKİN KONULAR

6

C Düzeyi başvurusu için neler gereklidir?

Yönetmelik şu koşulların sağlanmasını ve belgelerin sunulmasını gerektirir:

- En az üç yıllık meslek deneyimi ve en az üç yıllık İMO üyeliği
- Meslek etiğine uygun davranış
- En az atmış toplam kredi puanı
- Başvuru formu ve ekleri
- Referans mektubu

Açıklanmasında yarar görülen kavramlar aşağıda kısaca tartışılmaktadır.

7

Kredi puanı ne demektir?

Kredi puanı, başvuru öncesi dönemde gerçekleştirilen meslek etkinlikleri ile meslek içi eğitim çalışmalarını sayısallaştırarak ölçülebilir niteliğe kavuşturmak amacıyla uygulanan bir puanlama sistemidir. Puan hesaplanmasında, deneyim süresi, mesleki çalışmaların niteliği ve niceliği, meslek içi eğitim çalışmaları, yazılı çalışmalar (kitap, makale, bildiri, bilirkişilik vb) ile akademik ünvanlar (doktora, yüksek lisans) göz önünde bulundurulur.

8

Referans mektubu neleri içerir?

Referans mektubu, başvuru sahibini yakından tanıyan ve en az başvurulmuş düzeyde referans belgesi sahibi bir mühendis tarafından düzenlenen bir değerlendirme mektubudur. Mektup yazarının, başvuran üyenin mesleki bilgisi, becerisi ve yetenekleri ile çalışma ortamına ilişkin kişilik özellikleri hakkındaki düşüncelerini yansıtır. Hem mektup yazarına yardımcı olmak hem de tekdüze uygulama sağlamak amacıyla standart bir form kullanılır. Doldurulup imzalanan bu form, yapışkan yeri mektup yazarı tarafından imzalanmış kapalı bir zarf içinde başvuru dosyasına eklenir.

Uygulamanın başlangıç aşamasında referans belgesi sahibi mühendisler bulunmadığından, Yönetmelik, ilk yedi yıl boyunca referans mektubunun, başvurulmuş uzmanlık alanında en az yirmi yıl fiilen çalışmış deneyimli mühendislerden alınmasına olanak tanımıştır.

9

C Düzeyi başvurusu nasıl değerlendirilir?

- **Şube** - İçeriği gözden geçirilip eksiksiz olduğu anlaşılan dosya teslim alınır ve kapalı zarf içindeki “Şube Görüşü” formu da eklenerek Oda Merkezi’ne gönderilir.
- **Oda Merkezi** - Kurul 2 Sekreteri tarafından öndeğerlendirme yapılır, tüm koşulların sağlanıp sağlanmadığı belirlenir; puan dökümü çıkarılır.
- **Kurul 2** - Sekreterin hazırladığı belgeler değerlendirilir; belirsizlikler tartışılarak sonuçlandırılır. Belge verilmesine ya da verilmemesine karar verilir.

B DÜZEYİ BELGESİNE İLİŞKİN KONULAR

10

B Düzeyi başvurusu için neler gereklidir?

Yönetmelik şu koşulların sağlanmasını ve belgelerin sunulmasını gerektirir:

- En az beş yıllık meslek deneyimi ve en az beş yıllık İMO üyeliği
- B Düzeyi sınav başarısı (Oniki yıllık deneyim ve İMO üyeliği durumunda gerekmez)
- Meslek etiğine uygun davranış
- En az yüz toplam kredi puanı
- B Düzeyi raporu (Sınavlı başvuruda zorunlu değildir, verilmişse kredi puanı getirir)
- Özet bilgi formu ve ekleri
- Referans mektubu

Açıklanmasında yarar görülen kavramlar aşağıda kısaca tartışılmaktadır.

11 Özet Bilgi Formu nedir?

Özet bilgi formu, bir başvuru formu olmakla birlikte, mesleki deneyim birikiminin değerlendirilmesinde yararlanılan iki temel araçtan biridir. Kredi puanı, mesleki deneyim birikimini de yansıtan bir bölüm içerdiğinden, B düzeyi belge başvurularında, özet bilgi formu kredi puanı ile birlikte etkili olur. A düzeyi belge başvurularında ise deneyim birikiminin eleştirel bir değerlendirmesini içeren bir rapor sunulduğundan, bu ölçüt açısından, rapor ile form birlikte katkıda bulunurlar.

Özet bilgi formunda, adaydan yaptığı mühendislik uygulamalarını sıralaması yanısıra, bu uygulamalar çerçevesinde ortaya çıkan başlıca mesleki kazanımlarını ve yaptığı özgün katkıları belirtmesi istenir. Form, bu boyutu ile bir özdeğerlendirme niteliği taşır. Özdeğerlendirme yapmaya fazla alışkın olmayan mühendislere “mesleki kazanım” ve “özgün katkı” kavramlarının yabancı geldiği, onları tedirgin ettiği bilinir. Bu nedenle, bu iki kavram aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

12

Mesleki kazanım ve özgün katkı nedir?

Yalnızca okul eğitimiyle mühendis olunamayacağı, yapılan uygulamaların ve edinilen deneyimin mühendisi oluşturup geliştirdiği her yerde ısrarla söylenir. Mühendis her uygulamadan, her başarıdan ve özellikle her başarısızlıktan yararlı şeyler öğrenir, kazanımlar sağlar. Mesele, bu kazanımların bilincinde olmak, bunları somutlaştırıp sıralayabilmektir. Eğer yaptığı uygulamada bilinçli ise, mühendisin bunları ortaya koyması doğal ve kolaydır.

Özgün katkı Nobel'e aday olacak bir buluş değildir. Mühendislik uygulamaları sırasında, hem büroda hem şantiyede, her gün çeşitli güçlüklerle karşılaşılır. Bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla, mühendisin ustasından görmediği ya da bir kitaptan okumadığı, kendi bilgi ve becerisi ile geliştirdiği her uygulama bir özgün katkıdır. Ne olduğu hakkında hiçbir fikri bulunmayan bilgisayar programlarını körü körüne kullanıp bilgisayardan çıkan sonuçları kesin doğru sanan birinin özgün katkılarından söz edilemez...

13

B Düzeyi Başvuru Raporu

Sınavlı B düzeyi belge başvurularında bir rapor sunulması Yönetmelik gereği değildir; verilmeyebilir. Eğer verilirse, bu rapor özenle değerlendirilir ve kredi puanı hesabında önemli bir yer alır.

Yaptığı çalışmalarını derli toplu ve anlaşılabilir biçimde sunan raporlar yazmak mühendisin en temel görevlerinden biridir. Adayın yaptığı çalışmalar arasından seçtiği birini özetleyen bir rapor, onun mühendislik problemlerine yaklaşımına ve mesleki deneyim birikiminin kapsamı ve niteliğine ilişkin yararlı ve güvenilir bilgiler verir. Ayrıca, raporun içeriği, dili ve anlatımı, kurgulanma biçimi gibi konular, adayın bir mühendislik raporu yazabilme becerisini yansıtan güvenilir bir araçtır.

Bu raporda, adayın sunulmak üzere seçtiği çalışmasını özetlemesi, karşılaştığı güçlükleri ve geliştirdiği çözümleri belirtmesi, bu çalışmadaki başarılarını ve başarısızlıklarını değerlendirmesi, kazanımlarını ve özgün katkılarını irdelemesi ve ayrıca, referans belgesi almayı neden hak ettiği konusundaki düşüncelerini ortaya koyması beklenir.

14

B Düzeyi sınavı neleri içerir, nasıl değerlendirilir?

B düzeyi sınavı çoktan seçmeli test niteliğinde bir sınavdır. Problem çözmeyi gerektiren sorular yanısıra kavramsal nitelikli sözel sorular da içerir. İnşaat mühendisliğinin çeşitli alanlarından temel ilkelerin özümsemiş olup olmadığını belirlemeye ve bazı alanlarda uygulamaya ilişkin bilgi birikimini yoklamaya yöneliktir.

Yapı, su, geoteknik, ulaşım gibi değişik alanlarda başvuru yapan bütün adaylar için ortak olduğundan, bu sınavda inşaat mühendisliğinin çeşitli alanlarından çok sayıda (örneğin, sekiz alandan beşer tane olmak üzere kırk) soru verilir, adayın bunlar içinden az sayıda (başvurduğu alanın sorunları zorunlu olmak üzere, örneğin toplam yirmi) soruyu seçerek yanıtlaması istenir. Böylece, her aday kendi alanındaki bilgi düzeyini kanıtlarken, diğer alanlardan bazılarında da bilgi sahibi olduğunu ortaya koymuş olur.

Sınavda başarının değişmez bir sayısal sınır değeri yoktur. Her dönem sınav sonuçları basit çan eğrisiyle değil, gelişmiş istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek, o dönemin başarı sınırı belirlenir.

15

B Düzeyi başvurusu nasıl değerlendirilir?

- **Şube** - İçeriği gözden geçirilip eksiksiz olduğu anlaşılan dosya teslim alınır ve kapalı zarf içindeki “Şube Görüşü” formu da eklenerek Oda Merkezi’ne gönderilir.
- **Oda Merkezi** - Dosya Kurul 1 Sekreteri tarafından gözden geçirilip kayda alındıktan sonra arşivlenir. Adaya başvurusunun işleme alındığını bildiren bir e-posta mesajı gönderilir. Adayın etik konusundaki belgeleri ve kayıtları incelenir; tartışmalı durumlar Kurul 1’e aktarılır. İşlemleri tamamlanan adaylara fotoğraflı sınav giriş kartı postalanır.
- **Belge Sınav Kurulu** - Soruları hazırlar ve hazırlanan soruları değerlendirerek sınavı düzenler. Sınavı gerçekleştirir, notlandırır, istatistiksel analizler sonucunda başarı sınırı değeri önerilerini Kurul 1’e sunar.
- **Kurul 1** - Belge Sınav Kurulu’nun önerilerini irdeleyerek o dönemin sınav başarı sınırı değerine karar verir; sınavda başarılı ve başarısız bulunan adayları belirler. Sınavda başarısız bulunan adayların işlemlerine devam

edilmez. Başarılı bulunanların dosyaları deneyim birikimi açısından değerlendirmeye alınır. Bu amaçla, dosyalar Kurul 1 üyeleri arasında bölüştürülür. Üyelerin, herbir dosyadaki belgeleri inceleyerek ve eğer sunulmuşsa B düzeyi başvuru raporunu değerlendirerek, düzenledikleri raportör raporları Kurul 1’de tartışılarak herbir adayın deneyim birikimi bakımından yeterli olup olmadığına karar verilir. Yeterli bulunan adaylara belge verilir. Sınavda başarılı olmasına rağmen deneyim birikimi ölçütü bakımından yeterli bulunmayan adaylar sonraki dönemlerde yeniden başvuruda bulunabilirler. Bu durumdaki adayların izleyen iki sınav dönemi içinde yaptıkları aynı alandaki yeniden başvurularda sınava girmeleri gerekmez, yalnızca yeniden sundukları dosyaları değerlendirilir.

A DÜZEYİ BELGESİNE İLİŞKİN KONULAR

16

A Düzeyi başvurusu için neler gereklidir?

Yönetmelik şu koşulların sağlanmasını ve belgelerin sunulmasını gerektirir:

- En az yedi yıllık meslek deneyimi ve en az yedi yıllık İMO üyeliği
- A Düzeyi sınav başarısı (Yirmi yıllık deneyim ve İMO üyeliği durumunda gerekmez)
- Meslek etiğine uygun davranış
- A Düzeyi raporu (Yirmi yıllık sınavsız başvuruda daha uzun ve daha kapsamlı)
- Özet bilgi formu ve ekleri
- Referans mektubu

Açıklanmasında yarar görülen kavramlar aşağıda kısaca tartışılmaktadır.

17 A Düzeyi Başvuru Raporu nasıl olmalıdır?

A düzeyi başvurularında bir rapor sunulması zorunludur. B düzeyi başvuru raporu ile aynı nitelikte olan bu rapor, ondan daha uzun, daha kapsamlı ve daha ayrıntılı olmalıdır. Rapor Kurul 1 tarafından incelenir, notlanır ve Yönetmelik gereği olarak, Özel Konular Sınavı ile birlikte değerlendirilir.

18 A Düzeyi sınavları neleri içerir, nasıl değerlendirilir?

A düzeyinde iki ayrı sınav yapılır:

Genel Konular Sınavı - Adayın inşaat mühendisliğinin çeşitli alanlarından bazılarında incelenen konular hakkında temel bilgilere sahip olup olmadığını araştırmaya yönelik olan bu sınav, hem içerik hem kurgu bakımından B düzeyi sınavına benzer niteliktedir. Ancak, bu sınavda zorunlu soru yoktur, aday yanıtlayacağı tüm soruları dilediği gibi seçer.

Özel Konular Sınavı - Adayın başvurduğu uzmanlık alanının temel ilke ve kavramlarına ne ölçüde egemen olduğunu anlamaya yönelik olan bu sınav, yapısı ve tekniği bakımından genel konular sınavı ile aynı nitelikte olmakla birlikte, adayın bilgisini ve yeteneğini derinlemesine yoklayan sorulardan oluşur. Bu sınavda, daha az sayıda soru arasından seçim yapılması (örneğin, yirmibeş sorudan yirmisi) istenir.

19

A Düzeyi başvurusu nasıl değerlendirilir?

A düzeyi değerlendirme süreci B düzeyinde olduğu gibidir. Ancak, önemli fark bir yerine iki sınav yapılmasıdır.Önemli diğer bir fark da bu düzey başvurularında zorunlu olan raporun, B düzeyinde olduğu gibi kredi puanıyla birlikte değil, özel konular sınavıyla birlikte değerlendirilmesidir.

ÇEŞİTLİ KONULAR

20

Sınavlara nasıl hazırlanılır, bu amaçla kurslar düzenlenecek mi?

Bu sınavlar, üniversitedeki ders geçme sınavlarına benzemez; ders çalışarak bu sınavlarda başarılı olunamaz; meslek çalışmalarını bilinçli biçimde gerçekleştiren mühendisler kolayca başarılı olabilirler. Bununla birlikte, sınavlar için bir hazırlık yapmak elbette anlamlı ve yardımcı olur. Bu hazırlık sırasında, sayısal çözüm yöntemleri üzerinde değil, temel ilkelerin özümsemesi yönünde yoğunlaşılmalıdır; formüllerin ezberlenmesi değil, anlamları ve özellikle yansıttıkları fiziksel olayın nasıl ele alındığı üzerinde durulmalıdır.

Üniversite giriş sınavına hazırlama kursları türünden kurslar bu sınavların amacına, kapsamına ve felsefesine aykırıdır; kalıplar öğretilerek iyi mühendis oluşturulamaz. Bu nedenle, İnşaat Mühendisleri Odası'nın bu türden kurslar düzenlemek gibi bir niyeti ve hazırlığı yoktur.

21

Doğrudan belge verilecek ayrıcalıklı kişiler var mıdır?

Bu konu açıldığında hemen akla gelen iki grup vardır. İnşaat mühendisliğini bizlere öğreten üniversite öğretim üyelerinin akademik alanda kendilerini kanıtlamış oldukları kuşkusuzdur. Ne var ki, Referans Belgeleri, akademik değil, mesleki alandaki değerlendirmelere dayalıdır. Bu nedenle, kendilerine saygı duyduğumuz hocalarımızın böyle bir ayrıcalıkları yoktur.

Başka bir ülkede benzer bir belge almış olan kişilere de doğrudan belge verilmesi söz konusu değildir. Her ülkenin yerel koşulları ve uygulamaları birbirinden farklıdır. Bu nedenle, otomatik bir eşdeğerlilik uygulaması bugün için söz konusu değildir. İleride eşdeğerlilik ölçütleri tanımlanır, bunları temel alan bir değerlendirme yöntemi geliştirilirse, bu tür başvuruların eşdeğerlilik değerlendirmesine alınması mümkün olabilir.

22

Deneyimli mühendislere sağlanan kolaylıklar nelerdir?

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten başlayan üç yıl içinde başvuran, oniki yıllık meslek deneyimi ve İMO üyeliği bulunan mühendislerin B düzeyi, yirmi yıllık mühendislerin de A düzeyi referans belgesini sınavsız olarak alabilmelerine olanak tanımıştır. Bu nitelikteki başvurularda kullanılan özet bilgi formu daha geniş ve daha kapsamlıdır. Sunulacak rapor da daha uzun ve daha kapsamlı olmalıdır.

Yönetmeliğin deneyimli mühendislere tanıdığı bu olanak, süresini doldurmuş olan herkese belge dağıtılacağı biçiminde algılanmamalıdır. Dosya üzerinden yapılan değerlendirme kesin kurallara bağlıdır. Geçmiş uygulamalarda, sunulan dosyalardan yaklaşık yarısının yeterli bulunabildiği gözlenmiştir.

23

Kazanılmış haklar nasıl değerlendirilir?

Yönetmeliğin bir geçici maddesi uyarınca, daha önceki uygulamalarda “Yetkin İnşaat Mühendisi” ünvanı veya “Yetkinlik” belgesi almaya hak kazanmış inşaat mühendisleri A Düzeyi, “Serbest İnşaat Mühendisi” belgesi sahibi olanlar da C Düzeyi Referans Belgesi alabilirler. Bu uygulama, Referans Belgesi Uygulama Esasları’nın yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl sürdürülür.

24

Referans belgesinin geçerlilik süresi nedir, nasıl yenilenir?

C ve B düzeyi referans belgeleri üç, A düzeyi referans belgesi beş yıl süre ile geçerlidir. Bu süreler sonunda belgelerin yenilenmesi gereklidir. Yenileme işlemi, geçerlilik süresi boyunca aktif mühendislik çalışmalarının sürdürüldüğünün belgelenmesini gerektirir.

Ayrıca, geçerlilik süresi boyunca belgelerin her yıl İMO’ya onaylatılması gereklidir.

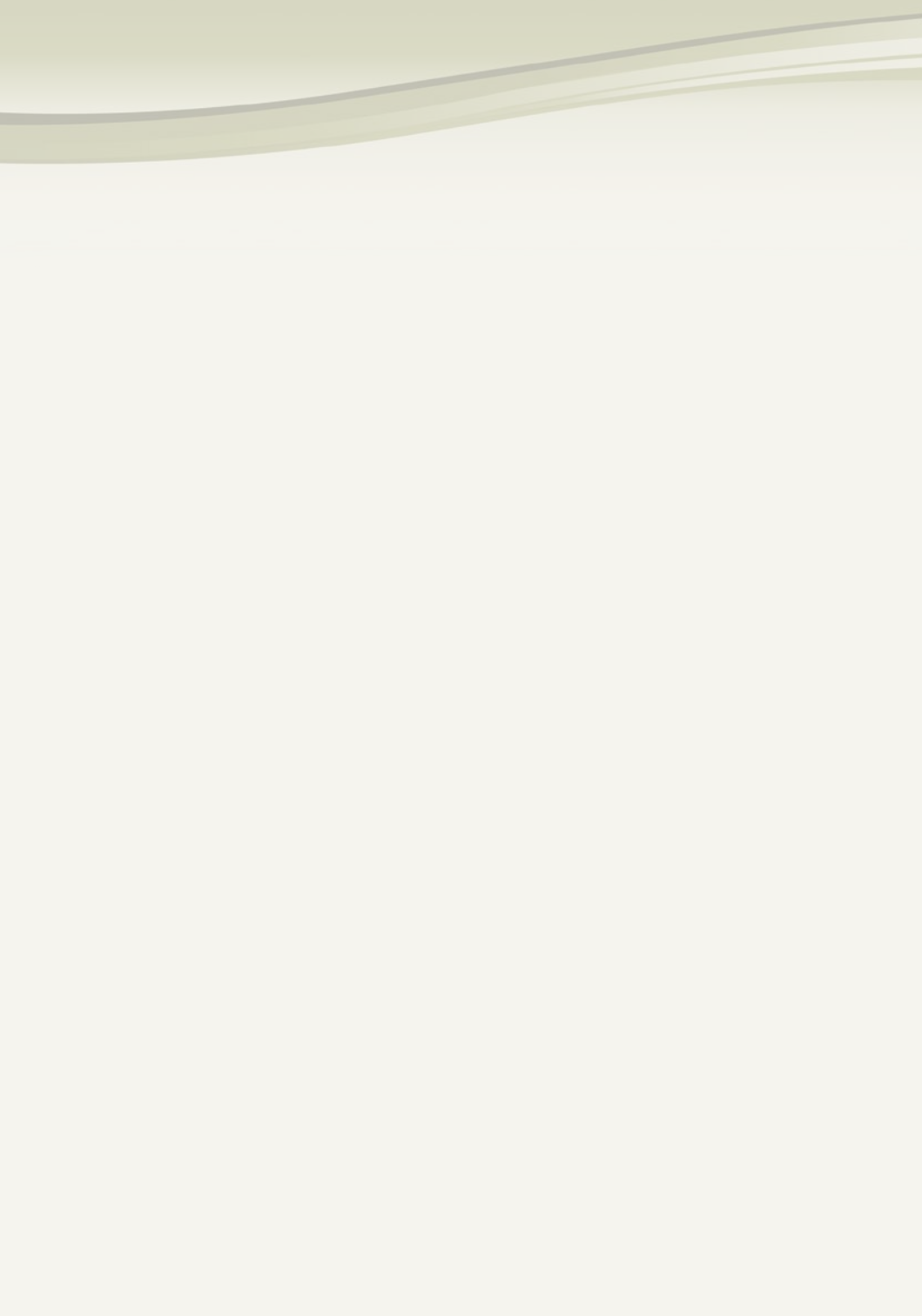

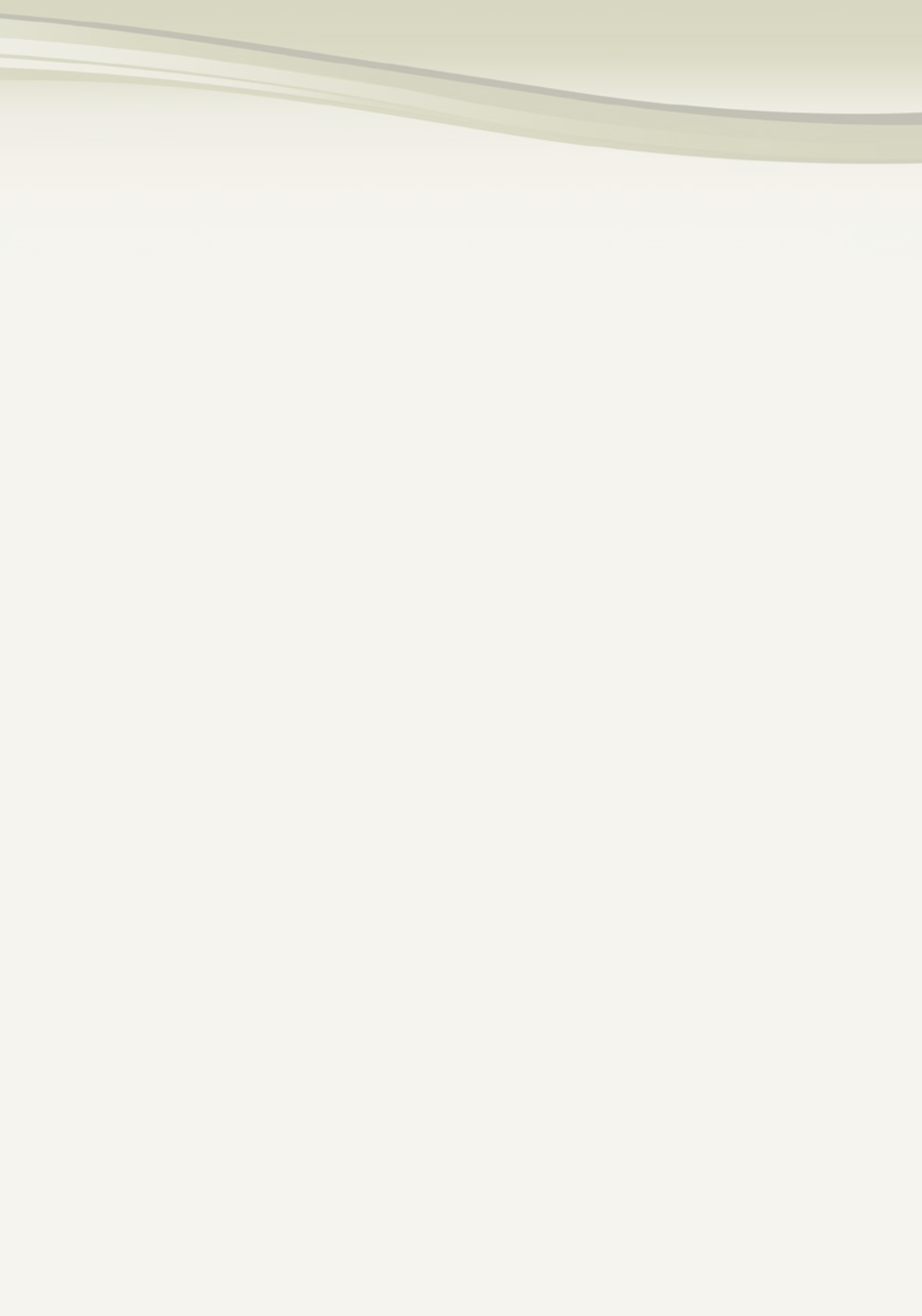
25

Başvuru, belge ve onay ücretleri ne kadardır?

Referans Belgesi sistemi yürütülmesinin maliyeti, kolayca kestirilebileceği gibi, oldukça yüksektir. Sistemin getireceği parasal yükün tümüyle karşılanması değilse bile, kısmen hafifletilmesi amacıyla, adaylardan başvuru, belge ve onay ücretleri alınması kaçınılmaz görünmektedir. Olabildiğince düşük tutulmasına uğraşılan bu ücretler, Genel Kurul'dan aldığı yetkiye dayanarak İMO Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

NOT: İlgili yönetmelik ile uygulama esaslarına İMO İnternet sayfasından ulaşılabilir.

TMMOB

İnşaat Mühendisleri Odası

Necatibey Cad. No: 57, Kızılay / Ankara

Tel: 0.312.294 30 00 - Faks: 294 30 88

E-posta: imo@imo.org.tr - www.imo.org.tr